

Posebej velja omeniti in podčrtati že kar lepo zbirko izredno privlačnih, praktičnih in uporabnih **planinskih kart**. V merilu 1:40000 je to karta za Škofjeloško hribovje in ponatis te karte s Poreznom. V merilu 1:50000 je Geodetski zavod SRS izdelal naslednje planinske karte: Karavanke, Kamniške in Savinjske Alpe, Polhograjsko hribovje z okolico in v merilu 1:20000 karto za Triglav in Bohinj. Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo je v nekoliko skromnejši tehniki izdelal karto Julijcev ter Pohorja in Kozjaka. Planinske karte so zaradi množične uporabe in velikega števila podrobnih informacij postale zelo priljubljene, vendar so na žalost izdelane v med seboj precej različni tehniki. Posebej pa moramo podčrtati, da so najnovejši izdelki Geodetskega zavoda SRS po vsebini in likovni plati na zavidljivem nivoju in jih lahko vzporejamo s tovrstnimi švicarskimi kartami, ki sodijo med najboljše, kar jih poznamo.

Ob teh kartih velja omeniti še vrsto **načrtov krajev** in to v merilu 1:10000 za Ljubljano, Novo mesto, Domžale, Rogaško Stalino, Litijo in Krško ter v merilu 1:5000 za Grosuplje, Mengeš, Trzin, Domžale, Nožice in Radomlje.

Vse to so izredni uspehi osnovne topografske kartografije, ki zaslužijo tudi širšo družbeno pozornost in priznanje. Pri nastajanju teh kart v najrazličnejših merilih je občasno, zlasti z Geodetskim zavodom SRS, sodeloval tudi Inštitut za geografijo Antona Melika pri SAZU z nasveti ali recenzijami. Lahko si le želimo, da bi se te oblike sodelovanja med geodeti in geografi še nadaljevale.

Milan Orožen Adamič

Občinski atlasi

Občine so dolžne izdelati regionalni razvojni načrt. Za to morajo zbirati študijsko gradivo in tega je več občin s pomočjo svojih geodetskih uprav objavilo v obliki zbirke tematskih kart ali atlasov. Ti niso pomembni samo za domače geografe, ki proučujejo lokalno geografijo, ampak tudi druge, ki se pripravljajo za strokovno ekskurzijo ali se lotijo študija občinskega ozemlja v druge namene. Če ne zaradi druge snovi, so dobrodošli že zaradi vršanih meja katastrskih občin, naselij in krajevnih skupnosti.

Po obsegu in kvaliteti so ti atlasi zelo različni. Velenjski atlas (**»Občina Velenje v prostoru«**, izdelala Geodetska uprava Velenje, 1976, 12 kart v merilu 1:50000) je med najbolj skromnimi. Od kart je morebiti najbolj zanimiva ta, ki prikazuje pretekla in bodoča grezanja oziroma jezerske površine, nastale ob rudarjenju. Navgoriški atlas (**»Nova Gorica v prostoru in času«**, Geodetska uprava Nova Gorica, karte v merilu 1:130.000) obsega 63 kart, ki prikazujejo večidel infrastrukturne objekte, deloma tudi kmetijstvo in industrijo. Največ izdaj ima za sabo Zavod za urbanizem (ZUM) v Mariboru. Med debelejšimi zvezki je tisti, ki je podnaslovljen **»Predlog za javno razpravo 1979«**. Tekstovni del daleč presega kartografskega. Skupno z izdajo **»Naših 30 let, Maribor v občini in regiji ob 30-letnici osvoboditve«** (34 strani, karte v merilu 1:120.000) predstavlja najnovejšo gradivo za lokalno geografijo, poleg 4. zvezka Krajevnega leksikona Slovenije (Ljubljana 1980). Med sodelavci je tudi prof. dr. V. Bračič, ki je prispeval članek o mariborskem visokem šolstvu.

Posebno mesto med atlasi ima ta z naslovom **»Domžale v prostoru in času«** (1974, 96 strani, izdala Skupščina Domžale in Geodetska uprava). Domžale so bile med prvimi, ki so izbrale podrobno gradivo za regionalni razvojni načrt. Zato vsebuje atlas tudi dve zanimivi karti, ki ju je prispeval Inštitut geodetskega zavoda SRS in imata naslov **»Nagibi in smeri nagibov terena«** in **»Smeri nagibov terena«**. Ta inštitut je po tako imenovani digitalni metodi DMR izmeril naklone površja in ekspozicije po kvadratih v obsegu 500 x 500 m za vso Slovenijo in pregled zanjo tudi že objavil. Ti dve karti sta vzorec in spričevalo metode, ki je interesantna tudi za geografe. Med kartami s pretežno infrastrukturnimi objekti najdemo tudi dve karti o klasifikaciji in vrednosti zemljišč (**»Kvaliteta in izraba zemljišč«** in **»Kategorizacija zemljišč«**). Za izdelavo regionalnega načrta je občinam predpisana metodologija zemljiškega vrednotenja, ki upošteva nagib zemljišč, litološko sestavo,

povezano s talnimi tipi, in današnjo izrabo zemljišč. V velikem daje ta metodologija dobre rezultate, v drobnem pa lahko privede do izmalichenj, če jo uporabljajo brez dobrega poznavanja domačih razmer. To ugotovimo recimo pri slovenjegraškem atlasu (**Občina Slovenj Gradec v prostoru**. Izdala Skupščina občine Slovenj Gradec in medobčinska geodetska uprava, 1979, 31 kart v merilu 1:75.000). Atlas je eden najbolj temeljitih. Karta »Kategorizacija kmetijskih zemljišč« pozna 7 kategorij, razvrščenih po vrednosti. V občini je nedvomno najmanj izkoristljivo tisto apneniško, mestoma prepadno pobočje v soteski Hudi Luknji, ki je na karti uvrščeno v peti vrednostni razred. Ta shema odpove tudi v vinogradniškem območju, ker daje strmim vinogradniškim zemljiščem premajhne vrednosti. Njena dosledna uporaba pomeni, da priznamo manjšo vrednost vsem zemljiščem, kjer je v tem stoletju upadla izraba zemlje. Konkretnije, priznamo, da se je gozd v SRS v tem stoletju razširil z okoli 42 % na 51 % izključno zaradi slabšega zemljišča. Geografi pa vemo, da marsikje ni tako.

Ko bodo svoje atlase izdale vse občine, bo s tem olajšano delo predavateljem lokalne geografije. Zdaj so prizadevanja, da bi jo uvedli tudi v srednješolsko usmerjeno izobraževanje v naravoslovni smeri.

I. Gams

Ski Atlas Alpen. Založila Deutscher Skiverband, tisk: Mairs Geographischer Verlag Stuttgart, prva izdaja 1975/76 (pričujoče poročilo obravnava izdajo 1980/81). 600 strani je namenjenih predstavitvi najbolj znanih zimskošportnih centrov devetih evropskih dežel (v prvi izdaji 1975. leta so bili zimskošportni centri le iz petih dežel: ZRN, Francije, Švice, Italije in Avstrije). Pričujoča izdaja obsega 133 strani obravnave centrov v ZRN, 76 francoskih, prav toliko italijanskih, 6 jugoslovanskih, 2 grških, prav toliko lichtensteinskih in norveških, 70 švicarskih in največ, 217 strani, avstrijskih središč.

Vsak zimskošportni center je najprej predstavljen z izsekom zemljevida (merilo 1:250000, ali 300000), v katerem je kraj sam in njegovo zaledje. Poleg je še zelo podroben reliefni zemljevid v barvah, kjer so narisane vse žičnice in smučarske proge, kakor tudi tekaške steze (Loipe). Zaradi boljše predstavitve je priloženih še nekaj barvnih fotografij. Tako že s te strani obiskovalec dobi vtis samega kraja. Poleg naslova je pripisana tudi nadmorska višina, spodnjega in zgornjega dela centra (denivelacija), kar je zelo pomembno pri približni ugotovitvi trajanja snežne odeje. Za vsak kraj so točno navedene prenočitvene kapacitete in možnost zimskega kampiranja. Posebej natančno so navedene smučarske naprave (gondole, sedežnice in vlečnice) ter njihove urne zmogljivosti. Dolžina smučarskih prog in tekaških steza je navedena v km, enako tudi sprehajalnih poti izven prometnih tokov. Poleg tega so še podatki o oskrbi, zabavnih prostorih, zimskih bazenih in podobno. V drugem delu je avtokarta »Alpen« v merilu: 1:750000, kjer so poleg običajnih elementov podani še turistični (razgledne točke, smučarska področja in ostalo).

Na koncu je v obliki priloge še reliefna karta Alp od Lyonskega zaliva do Dunajske kotline, kjer so še posebej poudarjene Julijske Alpe s Triglavom in Karavanke.

Zanimiva je predstavitev naših zimskošportnih centrov. Uvodoma je podan pregled razvoja zimskih športov pri nas, še posebej FIS tekmovanj (Planica, Kranjska gora, Pohorje itd.), sledi kratek zapis podatkov iz Slovenije, kjer je 74 žičniških naprav s kapaciteto 57000 smučarjev na uro. Opis projekta na Vršču je prikazan, kakor da bo kmalu izdelan. Tako navajajo za Kranjsko goro denivelacijo: 810 do 2330 metrov! Podatek celo pravi, da bodo odprli zasnežena pobočja Mojstrovke, Prisanka in Razorja. Menim, da je tako prikazovanje za naš turizem bolj škodljivo kot koristno (FIS tekmovanja so bila v Kranjski gori zaradi pomanjkanja snega že trikrat odpovedana!). Vsi podatki žal niso strokovno pripravljeni. Za Kranjsko goro je tudi netočen podatek o 30 km tekaških steza (le-te pa obiskovalci v celoti ne najdejo). Netočni so tudi podatki o izletih v bližnje okolice (tako so na primer Poštarska koča na Vršču, koča v Krnici in koča na Gozdu pozimi zaprte, poudar-